

كوردستانى پاش كورۇنا; كارىگەرييه سياسى و ئەمىنيەكانى كورۇنا لەسەر كوردستان

30-03-2020

نووسەرەكان

زريان رۇژھەلاتى

كورتە : بئابووونەوہى خىراى كورۇنا وەك گەورەترين ھەرەشەى مانەوہى مرۇبى لە جىھان لە نيوہى يەكەمى سالى 2020دا، واىكرد مرۇشەكان لەمالەوہ خوراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەولى خۇپارىزى بدەن. بەھەمانشيوہ، دەولەتانىش كۆنترۇلپان لەسەر سنوورەكانيان زياتركرد وھاتوچۇ، ئالوگۇرى بازركانى و پيوہندى دىپلۇماسيشيان كەمكردۆتەوہ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلاى مانەوہ دەدەن.

بلاو بوونەوہی خیرای کورۇنا وەك گەورەترین ھەرپەشەى مانەوہى مرۇبى لە جىھان لە نىوہى بەكەمى سالى 2020دا، واىكرىد مرۇقەكان لەمالەوہ خۇراك بۇ كاتى تەنگانە ھەلگرن و ھەولى خۇپارىزى بەدەن. بەھەمانشيوہ. دەولەتانیئىش كۆنترۇلىان لەسەر سنوورەكانیان زياتكرىد وھاتوچۇ، ئالوگۇپرى بازركانى و پىوہندى دىپلۇماسىشىان كەمكرىدۆتەوہ. تاك و دەولەت لە سەرتاسەرى دنيا تەقەلاى مانەوہ دەدەن. ئەمە بەكەمجار نىيە مرۇقەبەتى تووشى پەتايەكى عالەمگىر بىت بەلام، رەنگە ھىچ وەختى وەك ئەمەى كورۇنا ترسىكى گىشتكىرى درووستنەكرىدبىت. بەشكى ئەمە بۇ ئەوہ دەگەپتەوہ كە جارى جاران بەكارھىنانى میديا و سۇشيامىدىا ئەوہندەى ئىستا باو نەبووہ ھەتا مرۇقەكان، بە ئاسانى ھەوالى شوپنەكانى دىكەيان پىبگات. لەوہش بترازى، كۆنترۇلى كەمتر بەسەر جوولەى زانبارىيەكان ماوہ. ئىستا ھەرتاكىك دەتوانىت سەرچاوپەكى زانبارى بىت كە بىگومان، كۆنترۇلكردىان لەلايەن دامەزراوہى دەولەتەوہ كارىكى ئاسان نىيە.

دنياى سياسى لەدواى كورۇنا چۇن دەبىت و لەوہش گرىنگر كوردستانى پاش كورۇنا چۇن دەبىت؟ ئەم پرسىارە لە دۇخى ئىستادا، كە دنيا ھەلەوگىرى كورۇنا بوو و خەمى سەرەكى تووشنەبوون و چاكبوونەوہى، پرسىارىكى گەشپىنانەبە. بەلام ئەزموونەكانى رابردووش دەريانخستووہ كە تواناى مرۇق بۇ زالبوون بەسەر ئافات و گرىتە سرووشتىيەكانى وەك پەتا گىشتكىرەكان كەم نىيە. ئەگەر بمانەوہ سەرەداونىكمان لەبارەى داھاتوو دەسكەوئت دەبى لانىكەم دوو فاكترى گرىنگ لە پىشچاوبگرىن: يەكيان ركابەرى و پىوہندىيە ناوچەى و نىوہولەتتىيەكانە و ئەوى دىكەشيان ئەو گۇرانكارىيانەبە كە لەوانەبە لە ئاستى دەولەت- وئاتىكدا رووبدەن. بىگومان تىگەيشتن لەوانەش دىمەنى كوردستانى پاش كورۇنامان بۇ روونتر دەكاتەوہ.

رووداوہ دەگمەنەكانى ژيانى مرۇق لە جەنگەوہ بگرە ھەتا قەيرانى ئابوورى، داھىنانى تەكنەلۇژىايەكى بنەپەتى و تەنانت كارەساتە سرووشتىيەكانىش دەتوان وەرچەرخانىك لە ژيانى مرۇقايەتى و دنيا سياسىيەكەيدا درووستىكەن. ئەم بابەتە لەو دەلاقەبەوہ تەماشاي كورۇناش دەكات و پىيوايە كارىگەرىيەكانى ئەم پەتا گىشتكىرە تەنھا بە تەندرووستى مرۇقەكان و ژمارەى دانىشتوانى گۇى زەويوہ سنوودارنامىنىت. كورۇنا سياسەتى دنياش بەرەو گۇرانكارى دەبات ھەرچەند كە لەوانەبە، كارىگەرىيەكەى لەسەر ھەموو دەولەتانى جىھان وەك بەك نەبىت.

ئەم بابەتە لەلايەك ھەولیداوہ تايبەتمەندىيە گىشتىيەكانى ئەو وەرگۇرپانە پىشانىدات كە لەوانەبە لە قۇناخى پاش كورۇنا بىنە دى و لەلايەكى دىكەش، ھەولیداوہ ئەوہ دەرخت كە چۇنچۇنى لاوازى سىستەمى تەندرووستى، وابەستەى ئابوورى و نوقسانى سىستەمى پەرەوہردەى لە عىراق و كوردستان، دەتوانن بىنە ھەرپەشەبەكى ئاسايشى نىشتمانى. بىچگە لەوہ، وايداناوہ كە ھەرپەشەكانى ئاسايشى زياتر بۇ كوردستان درووستدەبن و گەشەكرىنى دەسەلتەگەرايى، ئىسلامگەرايى سياسى لە كوردستان كە بەرلە كورۇناش ھەبوون، خىراتر دەبن. ھەرچەند ھەندىكجار قەيرانەكان رۇلىان لە كەمكرىدەوہى ناكۆكىيەكاندا ھەبە بەلام كورۇنا، گۇرانكارىيەكى رىشەى لە سرووشتى مەملانىى كوردى - كوردى درووستنەكرىدوہ و واديارە ھىزە كوردىيەكان لەو شوپنەى كە مابوون درىزە بە ناكۆكىيەكانیان دەدەن.

لىنىكى تەواوى لىكۆلىنەوہكە:

[كوردستانى پاش كورۇنا](#)